

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

12 май 1998 година*

“Дружествено право – Акционерно дружество във финансово затруднение – Увеличаване на капитала на дружеството по административен ред – Злоупотреба с право, произтичащо от разпоредба на Общността”

По дело C-367/96

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда на основание член 177 от Договора за ЕО, от страна на Efeteio - Athina (Гърция) по производството, висящо пред този съд между,

Alexandros Kefalas и други

и

Elliniko Dimosio (Гръцката държава),

Organismos Oikonomikis Anasygkrotisis Epicheiriseon AE (OAE),

в присъствието на: Athinaiki Chartoroia AE и други

относно тълкуването на член 25 от Втора директива 77/91/ЕИО на Съвета, от 13 декември 1976 г., за съгласуване на гаранциите, които се изискват в държавите-членки за дружествата по смисъла на член 58, втора алинея от Договора, за защита на интересите както на съдружниците, така и на трети лица по отношение учредяването на акционерни дружества и поддържането и изменението на техния капитал (ОВ 1977 г., L 26, стр. 1), и относно злоупотреба с правото на Общността,

СЪДЪТ,

в състав: г-н G. C. Rodríguez Iglesias, председател, г-н C. Gulmann, Н. Ragnemalm и г-н M. Wathelet, председатели на състав, г-н G. F. Mancini, г-н J. C. Moitinho de Almeida, г-н P. J. G. Картеун (докладчик), г-н J. L. Murray, г-н D. A. O. Edward, г-н J.-P. Puissochet, г-н G. Hirsch, г-н P. Jann и г-н L. Sevón, съдии,

генерален адвокат: г-н M. G. Tesaurο,

* Език на производството то: гръцки.

секретар: г-н Н. А. Rühl, главен администратор,

като взе предвид писмените становища, представени:

- за г-н Kefalas и други, от адв. А. Tegopoulos и адв. D. Livieratos, от адвокатска колегия, Атина,

- за гръцкото правителство от адв. М. Stathopoulos, от адвокатска колегия, Атина и г-н V. Kontolaimos, помощник-правен съветник в Държавния правен съвет, в качеството на представител,

- за Organismos Oikonomikis Anasygkrotisis Epicheiriseon AE (OAE), от адв. К. Kerameos и адв. I. Soufleros, от адвокатска колегия, Атина,

- за Athinaiki Chartopoia AE и други, от адв. S. Felios и адв. М. Manolas, от адвокатска колегия, Атина,

- за Комисията на Европейските общности от г-н D. Gouloussis, правен съветник в качеството на представител,

като взе предвид доклада за съдебното заседание,

след като изслуша становищата на г-н Kefalas и други, за когото се явяват адв. А. Tegopoulos и адв. D. Livieratos, на гръцкото правителство, за което се явява адв. Stathopoulos и г-н V. Kontolaimos и г-н P. Mylonopoulos, правен съветник на специалната служба за спорове на Общността в Министерството на външните работи, в качеството на представител на Organismos Oikonomikis Anasygkrotisis Epicheiriseon AE (OAE), за което се явява адв. К. Kerameos и адв. I. Soufleros, на Athinaiki Chartopoia AE и други, за което се явяват адв. S. Felios и адв. М. Manolas, и на Комисията, за която се явява представена от г-н D. Gouloussis, в съдебното заседание от 18 ноември 1997 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат в съдебното заседание на 4 февруари 1998 г.,

прие настоящото

Решение

1. С Решение от 6 юни 1996 г., постъпило в Съда на 21 ноември същата година, Efeteio - Athina е поставил на основание член 177 от Договора ЕО два преюдициални въпроса относно тълкуването на член 25 от Втора директива 77/91/ЕИО на Съвета от 13 декември 1976 г., за съгласуване на

гаранциите, които се изискват в държавите-членки за дружествата по смисъла на член 58, втора алинея от Договора, за защита на интересите както на съдружниците, така и на трети лица по отношение учредяването на акционерни дружества и поддържането и изменението на техния капитал (ОВ 1977, L 26, стр. 1, наричана по-долу “Втора директива”), и относно злоупотребата с право, произтичащо от разпоредба на правото на Общността.

2. Тези въпроси са повдигнати в рамките на производство между г-н Kefalas и други, акционери на дружеството Athinaiki Chartopoia AE (наричано по-долу “Chartopoia”, и гръцката държава, а също така и Organismos Oikonomikis Anasykrotisis Epicheiriseon AE (Организация за реструктуриране на предприятия, наричана по-долу “ОАЕ”), в което ищците оспорват увеличението на капитала на Chartopoia осъществено в рамките на режима предвиден от гръцкия Закон № 1386/1983, от 5 август 1983 г. (Официален вестник на Гръцката република, 107, от 8 август 1983 г., стр. 14), който е бил приложен спрямо Chartopoia по решение на гръцкото министерство на икономиката от 30 март 1984 г.
3. ОАЕ е държавен орган, създаден със Закон № 1386/1983. Тя е акционерно дружество и работи в обществен интерес под контрола на държавата. Съгласно член 2, параграф 2, от този закон, ОАЕ има за цел да подпомага икономическото и социално развитие на страната чрез финансово оздравяване на предприятията, на вноса и приложението на чуждия опит, на развитието на националния опит чрез създаване и ръководство на национализирани предприятия или предприятия от смесената икономика.
4. Член 2, параграф 3 от Закон № 1386/1983 изброява правомощията предоставени на ОАЕ за постигане на цели и Тя може да управлява оперативно предприятия, които са в процес на оздравяване или са национализирани, да взема участие в капитала на предприятия, да дава заеми и да взема заеми, да придобива облигации и да прехвърля акции между другото и на работници или на техните представителни организации, на представители на органи на местната власт, или на други юридически лица от публичния сектор, на благотворителни организации, на организации от социалната сфера и на частни лица.
5. Съгласно член 5, параграф 1 от Закон № 1386/1983, Министерството на националната икономика може да вземе решение и да подчини на режима на този закон предприятия, които са в сериозно финансово затруднение.
6. Съгласно член 7 от същия закон компетентният министър може да реши да прехвърли на ОАЕ управлението на предприятие подчинено на режима на този закон, да реструктурира дълговете му по такъв начин, че да го оздрави или да започне процедура по неговата ликвидация.
7. Член 8 от Закон № 1386/1983 съдържа разпоредби относно прехвърлянето на управлението на предприятието на ОАЕ. Член 8, параграф 1, изменен

със Закон № 1472/1984 (Официален вестник на Гръцката република А, 112, от 6 август 1984 г., стр. 1273), определя условията за такова прехвърляне и отношенията между лицата натоварени с управлението, назначени от ОАЕ и управителните органи на дружеството. Също така е предвидено, че публикуването на министерско решение за подчиняване на съответното предприятие на режима на упоменатия закон слага край на правата на административните органи на предприятието и че общото събрание остава да действа, но не може да отстрани членовете на управителния съвет назначени от ОАЕ.

8. Член 8, параграф 8, от Закон № 1386/1983 предвижда, че ОАЕ може да реши, докато трае временното му управление на въпросното предприятие да увеличи капитала на това предприятие чрез дерогация от разпоредбите, които са в сила относно акционерните дружества. Това увеличение трябва да бъде одобрено от компетентния министър. Старите акционери запазват своето преференциално право, което могат да упражнят в срок определен в решението за одобрение на съответния министър
9. Вследствие прилагането по отношение на Chartopoia на режима предвиден в Закон № 1386/1983, ОАЕ е поело ръководството на това дружество и на 28 май 1986 г., е решило да увеличи капитала със сумата 940 милиона GRD. Това увеличение е одобрено съгласно член 8, параграф 8, от Закон № 1386/1983, от Решение № 153 от 6 юни 1986 г. на министъра на индустрията, изследванията и технологията.
10. От това решение е видно, че старите акционери са имали неограничено преференциално право върху новите акции, което са могли да упражнят в срок от един месец след публикуване на решението в официален вестник на Гръцката република. Ищите не са се възползвали от това свое право.
11. Последните считат, че увеличението на капитала направено по решение на ОАЕ противоречи на член 25, параграф 1 от Втора директива, който предвижда, че „Всяко увеличение на капитала трябва да става по решение на общото събрание”. Вследствие на това те са започнали процедура пред Polymeles Protodikeio Athinion, който е отхвърлил тяхната жалба.
12. Ищите по главното производство са обжалвали този отказ пред Efeteio - Athina. С аргумента, че молбата за установяване на нищожност, внесена от тях представлява злоупотреба с право, Гръцката държава се е позовала на изключението за злоупотреба с право произхождащо от член 281 от гражданния кодекс, според който „не се допуска упражняване на право, което видимо надхвърля границите наложени от изискванията за почтеност или от социалната или икономическа цел на упоменатото право”.
13. В решението си за препращане националният съд счита че член 281 от Гражданския кодекс може да се приложи, за да отклони права

произтичащи от разпоредби на Общността, тогава когато се злоупотребява с упоменатите права. По-специално нищожността на решението за увеличаване на капитала прието от ОАЕ, чието установяване се иска от ищците в съответствие с член 25, параграф 1 от Втора директива видимо надхвърля според националния съд пределите наложени от добрите нрави, както и социалната и икономическа цел на закона.

14. За тази цел националният съд се е позовал на известен брой факти.
15. Така в момента на подчиняването му на режима предвиден в Закон № 1386/1983, Chartopoiia има значителни просрочени дългове към банки и други кредитори и среща големи проблеми с ликвидността, тъй като не е притежавал вече собствени капитали, а актива не е достигал, за да се покрият тези задължения и стойността на акциите е била нулева.
16. Освен това, увеличението на капитала реализирано от ОАЕ, а също така и трансформацията на дълговете в акции е имало като резултат подобряване на състоянието на Chartopoiia. Акционерите след този момент са се почувствали гарантирани от икономическата стойност на своите части, риска от уволняване на хиляди работници е бил предотвратен, и сътрудничеството с голям брой снабдители е могло да бъде продължено в интерес на националната икономика. От друга страна, в отсъствие на увеличение на реализирания капитал Chartopoiia е могла да бъде обявена във фалит и имуществото ѝ би могло да бъде ликвидирано по искане на кредиторите, което би довело до загуба на цялото имущество в ущърб на акционерите до уволняване на работниците и заличаването на едно предприятие важно за националната икономика.
17. Накрая, след като капитала е бил увеличен, акционерите са получили преференциално право да придобият акции, но не са се възползвали от него.
18. Като се позовава на Решение на Съда от 12 март 1996 г., Pafitis и други (С-441/93, Recueil, стр. I-1347, точки 67 - 70), националният съд е решил да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Националният съд може ли да прилага разпоредба от националното законодателство (по-специално член 281 от гръцкия граждански кодекс), за да прецени дали едно право дадено съгласно разпоредбите на Общността, за които става дума се упражнява от заинтересованото лице по начин, който представлява злоупотреба с право или правото на Общността съдържа ли други принципи, на които националният съд може да се позовава в дадения случай?

2) Ако отговорът на първия въпрос е отрицателен, в смисъл, че Съдът на Европейските общности си запазва тази компетентност например защото трябва да се уеднаквява приложението на правото на Общността един

иск, основан на нарушение на член 25, параграф 1 от Втора директива 77/91/ЕИО на Съвета може ли да бъде отхвърлен на базата на конкретни обстоятелства - или на някои от тях и кои – упоменати от Гръцката държава, която е ответник при изключението, за което става дума и което е обект на визираното доказателство в Решение № 5943/1994 г. на местното законодателство, които са подробно описани в предишния параграф на упоменатото решение?”

19. Чрез тези въпроси, които е необходимо да се разгледат заедно, препращащият съд иска да установи от една страна ако националните законодателства могат да прилагат разпоредба на националното право с цел преценка дали с едно право, което произтича от разпоредба на правото на Общността се упражнява по начин, който представлява злоупотреба или дали преценката на това право трябва да се направи на базата на правото на Общността и от друга страна, ако в контекста на изложените факти са налице условията за преценка, че правото произтичащо от член 25, параграф 1 от Втора директива е било упражнено по начин, който да представлява злоупотреба с право.
20. Трябва да се припомни, че според съдебната практика на съда никой не би трябвало с цел злоупотреба да се позовава на правото на Общността (вж. между другото в областта на свободно предлагане на услуги, Решение от 3 декември 1974 г., по дело Van Binsbergen, 33/74, Recueil стр. 1299, точка 13, и от 5 октомври 1994 г., по дело TV10, C-23/93, Recueil стр. I-4795, точка 21; по отношение на свободното движение на стоки, Решение от 10 януари 1985 г., по дело Leclerc и др., 229/83, Recueil стр. 1, точка 27; по отношение на свободното движение на работници, Решение от 21 юни 1988 г., по дело Lair, 39/86, Recueil стр. 3161, точка 43; по отношение на Общата селскостопанска политика, Решение от 3 март 1993 г., по дело General Milk Products, C-8/92, Recueil стр. I-779, точка 21; по отношение на социалната сигурност, Решение от 2 май 1996 г., по дело Paletta, C-206/94, Recueil стр. I-2357, точка 24).
21. Следователно не би следвало да се смята за противоречащо на правния ред на Общността фактът, че националните съдилища прилагат разпоредба от националното законодателство, като член 281 от Гръцкия граждански кодекс, за да преценят дали с едно право, което произхожда от разпоредба на Общността се злоупотребява.
22. Въпреки че Съдът не би могъл да замести своята преценка с тази на националния съд, който е единствено компетентен да установи фактите по делото, висящо пред него, трябва все пак да се припомни, че установяването на подобна национална разпоредба не може да накърнява еднаквото прилагане на правни норми на Общността в държавите-членки (вж. Решение по дело Pafitis и други, цитирано по-долу, точка 68). По специално националните съдилища не могат при преценка на упражняването на едно право, произтичащо от законодателството на Общността да променят приложното ѝ поле, нито да променят целите, които тя преследва.

23. В настоящия случай би било накърняване на еднаквото прилагане на правото на Общността и на цялостния му ефект ако един акционер позоваващ се на член 25, параграф 1 от Втора директива е злоупотребил със своето право с мотива, че увеличението на капитала, което той оспорва е допринесло за преодоляване на финансовите затруднения, които са заплашвали упоменатото дружество и са донесли явни икономически изгоди.
24. Съгласно установената съдебна практика, компетентността на общото събрание да взема решения, предвидена в член 25, параграф 1, се прилага дори в случаи, когато упоменатото дружество среща сериозни финансови затруднения (вж. в тази връзка Решение от 30 май 1991 г., по дело Karella и Karellas, C-19/90 и C-20/90, Recueil, стр. I-2691, точка 28, и от 24 март 1992 г., по дело Syndesmos Melon tis Eleftheras Evangelikis Ekklesias и други, C-381/89, Recueil, стр. I-2111, точка 35). Увеличение на капитала, което има за цел подобряване на състоянието на едно дружество, фактът че един иск основан на член 25, параграф 1, е злоупотреба в контекста на мотива отбелязан в точка 23 на сегашното решение би следвало да представлява просто санкциониране на упражняване на това право, което произхожда от упоменатата норма.
25. По този начин един акционер никога не би могъл, в състояние на финансова криза да се позовава на член 25, параграф 1 от Втора директива. Тази разпоредба, според упоменатата вече съдебна практика би могла да се приложи в положение, когато нейното приложно поле се промени.
26. Така, с цел да не се накърни еднаквото прилагане на правото на Общността и пълното му въздействие, не би могъл да бъде обвинен акционер, позоваващ се на член 25, параграф 1 от Втора директива, че извършва злоупотреба с право произхождащо от тази разпоредба, защото не е използвал своето преференциално право, предвидено в член 29, параграф 1 от Втора директива за придобиване на нови акции, отпуснати по повод увеличението на капитала.
27. Използването на преференциалното право би означавало, че акционерът иска да сътрудничи за прилагането на решението за увеличаване на капитала извън одобрението на общото събрание, одобрение което той оспорва на основание член 25, параграф 1 от Втора директива. Следователно да се иска от акционер да участва в увеличението на капитала прието без одобрението на общото събрание, за да може да се позовава на тази разпоредба би променило приложното поле на последната.
28. Въпреки това правото на Общността не забранява националният съд да провери наличието на сериозни и достатъчни индикации, че акционерът, който се позовава на член 25, параграф 1 от Втора директива е започнал

процедура по обявяването за нищожност на увеличението на капитала с цел да получи за сметка на дружеството незаконни облаги, които са чужди на целта на цитираната разпоредба, която е да се гарантира на акционерите, че решение за увеличение на капитала, което има за последиствие накърняване на пропорционалността на дяловете на тези акционери няма да бъде взето без тяхно участие в ръководенето на дружеството.

29. С оглед на казаното по-горе трябва да отговорим, че правото на Общността не се противопоставя на това националните съдилища да прилагат една разпоредба от националното законодателство с цел преценка дали едно право, което произтича от правна норма на Общността се упражнява по начин представляващ злоупотреба. Въпреки това при тази преценка не би могъл един акционер, който се позовава на член 25, параграф 1 от Втора директива да бъде обвинен, че злоупотребява с право произтичащо от правото на Общността с единствения мотив, че увеличението на капитала, което той оспорва е довело до облекчаване на финансовите трудности, пред които е било изправено дружеството и му е донесло явни икономически изгоди или че не е упражнил своето преференциално право предвидено в член 29, параграф 1 от Втора директива върху новите акции пуснати по повод увеличението на капитала, което се оспорва.

По съдебните разноски

30. Разходите, направено от гръцкото правителство и от Комисията, които са представили становища пред Съда не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, висящо пред националния съд, последният следва да се произнесе относно разноските.

По изложените съображения

Съдът,

като се произнася по въпросите, отправени от страна на Efeteio - Athina, с Решение от 6 юни 1996 г., реши:

Правото на Общността не се противопоставя на това националните съдилища да прилагат една разпоредба от националното законодателство, с цел преценка дали едно право, което произтича от правна норма на Общността се упражнява по начин представляващ злоупотреба. Въпреки това при тази преценка не би могъл един акционер, който се позовава на член 25, параграф 1 от Втора директива да бъде обвинен, че злоупотребява с право произтичащо от правото на Общността с единствения мотив, че увеличението на капитала, което

той оспорва е довело до облекчаване на финансовите трудности, пред които е било изправено дружеството и му е донесло явни икономически изгоди или че не е упражнил своето преференциално право предвидено в член 29, параграф 1 от Втора директива върху новите акции пуснати по повод увеличението на капитала, което се оспорва.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 12 май 1998 година.

Подписи